

Віденські тези з мовної політики – 11+1 вимога щодо посилення суспільної участі

Віденські тези з мовної політики були розроблені міжнародною групою експертів ([див. посилання](#)) напередодні XVII Міжнародної конференції викладачів та викладачок німецької мови у Відні ([IDT 2022](#)). Їх презентували на IDT 2022 та ухвалили на заключному заході 20 серпня 2022 року. Тези адресовані як політикам, так і експертам. Вони керуються девізом конференції [*mit.spache.teil.haben](#) (*з.мовною.участю).

Основною метою вивчення та викладання мови та мовної освіти, що переплітається з предметним навчанням, є розвиток дискурсивних навичок, які уможливають та сприяють відповідальному ставленню до процесів прийняття рішень та рівноправній участі у житті суспільства.

1. Вивчення німецької мови відбувається у **багатомовному суспільстві**. Самі учні привносять у навчальний процес багатомовний та багатокультурний досвід і компетенції, які необхідно враховувати. Цьому має сприяти мовна політика, яка враховує суспільні та індивідуальні ресурси, а також глобальні та регіональні перспективи та обставини. Мовна та культурна неоднорідність суспільства має бути відображена у розробці навчальних матеріалів та можливостей для навчання, у навчальних програмах, у відборі змісту навчальних занять, у початковій, подальшій і додатковій освіті та у дослідженнях.
2. Процес **міжнародної співпраці** потрібно спростувати і підтримувати фінансово та структурно. Ця співпраця особливо ефективна, коли всі сторони перебувають у рівних умовах, і вона ґрунтується на відкритому та прозорому обміні. Для цього потрібно забезпечити відповідні загальні умови. Професійні спільноти з вивчення німецької мови як іноземної та/або другої мови потребують особливої підтримки та визнання, щоб завдяки зміцненню своєї позиції вони могли виконувати свої завдання щодо налагодження зв'язків та трансферу досвіду й експертизи.
3. Основним принципом вивчення та викладання німецької мови має стати ідея **розширення можливостей**, тобто розвиток мовної компетенції, яка з самого початку призначена для самостійного подальшого навчання та участі в житті суспільства та на робочому місці. Різні інтереси та потреби учнів повинні задовольнятися за допомогою орієнтованих на них різноманітних пропозицій. Вони не є «людськими ресурсами», а мають розглядатися та захищатися як суб'єкти у своїй людській гідності. Це стосується професійного навчання німецької мови та освіти дорослих, а також викладання та вивчення мови в цілому.
4. Мовні репертуари можуть забезпечити участь у суспільних процесах. Тому мовна освіта в контексті міграції має бути орієнтована на **реалії життя мігрантів** та їх потреби у роботі та повсякденному житті. Знання мови має бути відокремлено від питань права на проживання і не повинно бути обов'язковою умовою на ринку праці або для отримання соціальної допомоги. Мова не повинна використовуватися як інструмент дискримінації.
5. У всьому світі має бути можливість розробляти **шкільні уроки німецької мови** таким чином, щоб весь **мовний репертуар** учнів використовувався як ресурс і щоб мовне навчання було взаємопов'язане з предметним навчанням та вивченням загальних компетенцій. Навчальні програми та цілі навчання повинні бути сформульовані відповідним чином, а просування мови та мовна освіта мають здійснюватися **безперервно**, починаючи з дошкільної освіти та до останнього етапу шкільного навчання.
6. У контексті вищої освіти необхідно розширити **програми стипендій та фінансування наукових досліджень** коштом держави, щоб збільшити мобільність та можливості співпраці студентів, викладачів та дослідників, які роблять значний внесок в успішне вивчення мови. Їм має бути надано доступ до бажаних можливостей навчання та досліджень незалежно від їх соціально-економічного стану, особливо для перебування в офіційних німецькомовних країнах.

7. **Дослідження** не повинні присвоюватися або обмежуватися (освітньою) політикою. Необхідно забезпечити їхню свободу та **різноманітність** у рамках предмета DaF/DaZ. Результати досліджень DaF/DaZ мають бути взяті до уваги (освітньою) політикою та реалізовані у межах відповідних заходів. Необхідно заохочувати міждисциплінарну та міжнародну співпрацю в галузі досліджень, а також відкритість академічної комунікації для світової професійної спільноти та широкого загалу.
8. **Вчителі** у всьому світі повинні мати **доступ до висококласних програм навчання**, які відповідають високим стандартам якості та враховують останні досягнення в галузі предмета, а також регіональні та інституційні відмінності у відповідних культурах викладання та навчання. Різні фінансові вимоги не повинні бути перешкодою. Участь у навчальних програмах має заохочуватися усіма можливими способами, визнаватися та цінуватися у відповідному професійному контексті.
9. Необхідно покращити **умови праці вчителів** у шкільних та позашкільних закладах. Слід забезпечити належну заробітну плату, дотримання балансу між часом викладання та часом на підготовку та подальшу роботу, а також трудові відносини з довгостроковими перспективами та можливостями підвищення кваліфікації.
10. **Цифрова трансформація** відкрила безліч нових можливостей для вивчення та викладання мови, наприклад, при очному навчанні, на етапах самонавчання та у віртуальному класі. Дигіталізація також сприяє міжнародній співпраці в галузі досліджень та мовної політики. Однак цифрові пропозиції не можуть замінити обмін думками на фізичних зустрічах, і вони не повинні призводити до скорочення місцевого персоналу. Щоб дигіталізація не посилювала наявну нерівність, необхідно забезпечити доступ до цифрового світу для всіх, наприклад, у вигляді відповідного технічного обладнання та можливостей навчання.
11. Вивчення німецької мови — це мовна освіта, яка включає естетичне і культурно-рефлексивне навчання, а також вивчення сталого способу життя, прав людини і гендерної рівності. Вивчення мови має сприяти формуванню **культури миру та відсутності насильства**, а також поваги до культурної різноманітності шляхом розвитку навичок ведення бесіди. Таким чином, вивчення мови сприяє стійкому розвитку та зміцненню космополітичної позиції.

Мовна політика має бути представлена як **незалежна сфера політики**, яка займає рівне з іншими галузями політики становище в дискусіях і не розглядається лише як міждисциплінарний елемент, як це було дотепер. Створення та формування мовної політики як самостійної галузі політики є в рівній мірі завданням як окремих держав, так і наднаціональних та неурядових інститутів та спільнот, і завжди розглядається на основі соціальної та індивідуальної багатомовності та мети участі.

Станом на 20 серпня 2022

Спосіб цитування: Arbeitsgruppe Sprachenpolitische Thesen (2022): Wiener Thesen zur Sprachenpolitik. Verabschiedet im Rahmen der IDT 2022 - XVII. Internationale Tagung der Deutschlehrerinnen und Deutschlehrer. Online: <https://www.idt-2022.at/site/dieidt/sprachenpolitischethesen>

Члени робочої групи (в алфавітному порядку): Rudolf de Cillia, Anna-Katharina Draxl, Renate Faistauer, Thomas Fritz, Matthias von Gehlen, Monika Janicka, Matthias Jung, Puneet Kaur, Liana Konstantinidou, Inger Petersen, Sandra Reitbrecht, Julia Ruck, Hannes Schweiger, Brigitte Sorger, Thomas Studer.